

Uchwała z dnia 7 lutego 2007 r., III CZP 154/06

Sędzia SN Barbara Myszka (przewodniczący)

Sędzia SN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)

Sędzia SN Dariusz Zawistowski

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Danuty P. przy uczestnictwie Marianny Z., Tadeusza P. i Edwarda P. o dział spadku, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 7 lutego 2007 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 13 września 2006 r.:

"Czy uczestnik (strona postępowania) ma obowiązek uiścić od pisma podlegającego opłacie opłatę podstawową o jakiej mowa w przepisie art. 14 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398ze zm.) w sytuacji, gdy przyznane mu przez sąd częściowe zwolnienie od kosztów sądowych polega na zwolnieniu od uiszczenia całej opłaty od tego pisma?"
podjął uchwałę:

W razie częściowego zwolnienia strony od kosztów sądowych, podlegającego na zwolnieniu od uiszczenia opłaty od pisma podlegającego opłacie, pobiera się od tego pisma opłatę podstawową (art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy, rozpoznając sprawę na skutek apelacji wniesionej przez uczestników, stwierdził, że skarżący uiścili opłatę podstawową po upływie wyznaczonego terminu. Uznał, że odrzucenie apelacji wskutek nieopłacenia jej w terminie mogłoby nastąpić, gdyby skarżących, którzy uzyskali zwolnienie częściowo od kosztów sądowych, polegające na zwolnieniu od opłaty od apelacji, obciążał obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej. Istnienie po stronie skarżących takiego

obowiązku budzi poważne wątpliwości, można bowiem – uwzględniając treść art. 101 ustawy o z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm. – dalej: „u.k.s.c.”) – bronić poglądu, że opłacie podstawowej podlegają tylko pisma wnoszone przez stronę, której sąd przyznał całkowite, a nie częściowe zwolnienie od kosztów sądowych. W przypadku częściowego zwolnienia od kosztów sądowych strona uiszcza opłaty jedynie w tej części, w jakiej nie została objęta zwolnieniem, nie uiszcza natomiast opłaty podstawowej. Oznaczałoby to, że uczestnicy postępowania nie mieli obowiązku uiszczenia opłaty podstawowej, a tym samym, mimo niewykonania zarządzenia wzywającego do jej uiszczenia, apelacja powinna zostać rozpoznana.

Można też bronić stanowiska, że skoro w przypadku zwolnienia strony od kosztów sądowych w całości, a więc zwolnienia dalej idącego, ma ona obowiązek uiścić opłatę podstawową, to tym bardziej obowiązek taki powinien istnieć wtedy, gdy strona uzyskała jedynie częściowe zwolnienie od kosztów sądowych. (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przy rozstrzygnięciu przedstawionego zagadnienia prawnego nie można pominąć uregulowania przyjętego w art. 14 ust. 4 u.k.s.c., zgodnie z którym pobranie od pisma opłaty podstawowej wyłącza pobranie innej opłaty. Niedopuszczalne jest zatem pobranie opłaty podstawowej i części opłaty, od której strona nie została zwolniona. Nie budzi wątpliwości, że obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej istnieje w przypadku całkowitego zwolnienia od kosztów sądowych (art. 100 ust. 2 u.k.s.c.).

W celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy obowiązek taki powstaje w przypadku częściowego zwolnienia od kosztów sądowych, należy zbadać jaki jest rodzaj i zakres tego zwolnienia. W razie zwolnienia polegającego na całkowitym zwolnieniu od uiszczenia opłaty powstaje obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej. Za takim rozwiązaniem przemawia zarówno wnioskowanie *a fortiori*, jak i treść art. 14 ust. 3 u.k.s.c. W przypadku natomiast zwolnienia częściowego polegającego na zwolnieniu od uiszczenia części opłaty, nie powstaje obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej, skoro – jak zaznaczono – pobranie od pisma opłaty podstawowej wyłącza pobranie innej opłaty (art. 14 ust. 4 u.k.s.c.).

Należy ponadto pamiętać, że strona częściowo zwolniona od kosztów sądowych obowiązana jest uiścić opłaty oraz ponieść wydatki w takiej wysokości, jaka nie była objęta zwolnieniem (art. 101 ust. 3 u.k.s.c.). W przytoczonym przepisie

zawarte jest zastrzeżenie, że art. 101 ust. 1 stosuje się odpowiednio. Brak w tym przepisie odesłania do odpowiedniego stosowania art. 100 ust. 2 u.k.s.c. może sugerować, że strona częściowo zwolniona od kosztów sądowych nie ma obowiązku uiszczenia opłaty podstawowej. W istocie wnioski takie są zasadne tylko wówczas, gdy zwolnienie częściowe obejmuje część opłaty należnej na przykład od apelacji; wówczas strona zobowiązana jest do uiszczenia opłaty w części nieobjętej zwolnieniem. W przypadku natomiast zwolnienia częściowego, polegającego na zwolnieniu od uiszczenia należnej (całej) opłaty, zastosowanie ma reguła ogólna wyrażona w art. 14 ust. 2 u.k.s.c., nakazująca pobranie opłaty podstawowej. Tym należy tłumaczyć brak w art. 101 ust. 3 u.k.s.c. odesłania do odpowiedniego stosowania art. 100 ust. 2 u.k.s.c.

Za przedstawionym stanowiskiem przemawia także wykładnia funkcjonalna przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie z art. 12 i 13 u.k.s.c., zarówno opłata stała, jak i stosunkowa nie może być niższa niż 30 zł. Wysokość opłaty podstawowej wynosi również 30 zł (art. 14 ust. 3 u.k.s.c.). Częściowe zwolnienie od ponoszenia opłaty zarówno stałej, jak i stosunkowej nie może być zatem niższe niż 30 zł. Oznacza to, że ustawodawca stworzył mechanizm, który umożliwia pobranie opłaty w wysokości 30 zł zarówno wtedy, gdy strona zwolniona została od kosztów sądowych całkowicie, jak i w przypadku uzyskania częściowego zwolnienia, polegającego na całkowitym zwolnieniu od opłaty sądowej. Inaczej mówiąc, celem regulacji przyjętych w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jest obciążenie strony symboliczną opłatą w wysokości 30 zł, która jest albo opłatą podstawową – w przypadku całkowitego zwolnienia od kosztów sądowych – albo opłatą stałą, stosunkową lub tymczasową w przypadku zwolnienia częściowego, które nie polega na zwolnieniu od uiszczenia całej opłaty od pisma.

Z tych względów podjęto uchwałę, jak na wstępie (art. 390 § 1 k.p.c.).